

vini popiti dá. Kmali potem začne kot boben napeti vamp upadati, in v eni uri je večidel živina že skor dobra. Če pa čez eno uro še ni napenjanje popolnoma nehalo, se ji more še en kozarec popiti dati, — ali več kakor za eno žljico salmjakovca se ne sme nikoli vzeti, zakaj vediti moraš, da je salmjakovec tako hud kakor hudičevo olje, in da dobro zdravilo ti utegne, če ga preveč vzameš, razjedljiv strup biti.

Skrivnost najdivjše konje v malo minutah ukrotiti.

Po vseh časnikih se govori sedaj od nekega Amerikanca, John Raley-a po imenu, kateri zna na neko čudno vižo najhuje konje v malo minutah ukrotiti. Nidavno kar je vpricho kraljice angležke v Londonu ukrotil 18 mescov starega divjega žebca, kterega poprej še nihče ni mogel jezdariti. Bil je Raley poldrugo uro sam z njim v jahavnici; potem odpre vrata in glej! Amerikanec sedi mirno na konji. Kraljica se podá potem sopet za malo časa na polje poleg jahavnice, in ko se sopet verne v jahavnico, leži žebec na tleh in Amerikanec se igra z njegovimi zadnimi kopiti. Kasneje je ponovil svojo skušnjo na nekem angležkem konji, kateri se vleže in po tléh valja kakor najkrotkeji psiček. Iz Londona je Raley na poklic cesarja Napoleona se podal v Pariz, kjer ravno te čuda dela s svojo umetnostjo. Najdivjše konje je ukrotil v 10 minutah; serborite kobile in uporne konje, kateri poprej niso bili za nikakoršno rabo, je v kratkem tako privadil, da so bili tretji dan za vprego in vožnjo. Vsakega konja je dosihmal ukrotil. Cesar Napoleon je izvolil komisijo zvedenih mož, kateri naj skusijo zvediti skrivnost Raley-evo. Kakor uradni časnik „Moniteur“ sedaj javlja, je omenjena komisija enoglasno priznala, da je Raley-ev način konje krotiti prost, pameten in tak, da ga more vsak umen hlapec rabiti, — da se na to vižo dajo mladi in stari konji ukrotiti, in da nič ne škoduje zdravju. K večem v 4 dnevih je vsak konj krotak, popolnoma pokoren in za vsako rabo pripraven. V Londonu so hotli Raley-u njegovo skrivnost odkupiti, al sliši se, da je preveč terjal, in da se mu dosihmal ni odkupila. Sedaj barantajo z njim v Parizu. Raley terja 200,000 gold.; sklenili so, ta znesek nabrati z dobrovoljnimi doneski; sam cesar Napoleon je podpisal 2000 gl. sr.

Kmetijski francozki časniki se sedaj pogovarjajo o skrivnosti tega čudnega krotčenja kónj, ktera se namerja s tolikim dnarjem odkupiti. Nekteri mislijo, da Raley-eva skrivnost ni nič družega kakor „urok“, kterega se Amerikanci že od nekdanj poslužujejo, da kroté ne le konje, temuč vsako divjo zverino. Amerikanec konju ali govedu pokrije z dlanima oči, da nič ne vidi, in mu diha v nosnice, tako, da topla človekova sapa gré konju v nosnice. Izperva je konj zlo nepokojen, pa ne hud, al kmali se umiri in se trese. Sedaj gospodar umakne roke z oči in pregovori na glas nekoliko besed, da živina njegov glas zastopi — odsihmal je pokorna in krotka. Ako bi to prvi dan se ne zgodilo, se ponavlja vse drugi dan. Krotivec pa mora biti sam z živino, ktero hoče ukrotiti, in v tesni štalici; tudi je treba živini oči z rokama popolnoma zatisniti, tako, da ne vidi, odkod mu ona topla sapa v nosnice pride. Taka poskušnja terpi navadno 20, in le pri najdivjših konjih in govedih 40 minut. Pa ne le gospodar more svojo živino tako ukrotiti, ampak vsak drug.

Al je to, kar Raley s hudimi konji počenja, ravno to, kar počenjajo Amerikanci, ne vémo, ker nam Raley-eva skrivnost ni znana.

Želeti je, da bi se zvedilo, v čem obstoji to krotčenje hude in uporne živine; saj je znano, koliko nesreč se po taki živini zgodi. Zato bomo pazili, kaj se bode o tem dalje slišalo.

Po „Gosp. listu.“

Napáke slovenskega pisanja.

Spisal Fr. Levstik.

(Dalje.)

Naša slaba pisarija ni samo zavoljo tega taka, kakoršna je, ker se ne učimo jezika tam, kjer izvira iz pravega studenca, namreč kmetu iz ust — nekteri se ga ne učé ne kmetu iz ust, ne iz knjig, pa vender pisarijo —; tudi ne zavoljo tega, da besede vse presamovoljno kujemo in pleteničimo — kakor tako, da je le — brez kake primere, brez dovoljnega znanja: temuč krivo je zmesi in šušmarije tudi to, da besede, ki so jih neukretni pisatelji družih narečij za silo neukretno zveržili in vrinili v jezik, brezi preudarka jemljemo, in po njihovem izgledu zopet nove nepremišljeno klepljemo, vzlasti v pesmih in v tehniških rečeh. Tu se časi naletí prava babilonščina! Daravno je sedanji vek, posebno Slovanom, jeziko-slovni, med nami vender še ni dosti mož, ki so jeziku segli do kórena; celó tako deleč smo jo zaórali, da pri nas nekteri klasiki (?) za terdno mislijo, češ pisava slovenskega jezika nikakor ne more biti ne lepa, ne „vzvišana“; pesem nikakor ne more imeti prave poezije v sebi, če vse polno besed v gerbastih sostavah ena druge cuco-ramo ne nosi; če ni vsaj četertine zaplat ukradenih družim narečjem.

Nektere sostave tudi kerčimo, in sicer na dva načina:

a) Od spredaj. Odbijamo namreč ločivni besedi prvi zlog, tudi še kako čerko več, ali pa celó vso (loč.) besedo; to delamo posebno mi Slovenci, na pr. „nograd (vinograd)*), norez, tudi: noraz (vinorez = rebenmesser, dolensk.), štogubec (šestogubec, Lašč.), inorog (jedinorog = einhörnig, strsl. Dobrowsky), pust“ (mesopust = fasching.)

b) Na sredi, in sicer na štiri načine:

- α) Izpuščamo vezno čerko, na priliko: „medved, medjed (medojed), mocvirje, močvirje (močevirje), vojvoda (vojevoda), Ljudmila (Ljudomila), starmali (staromali, adj. = zwerg, srb.), stremglav (strmoglav = preceps, strsl. Dobrsk.), kravajnoša (kravaljenoša, = person, welche bei einem festmahle die gerichte (kravalj) aufträgt, srb.) Tu je izpuščena veznica, in zavoljo blagoglasja tudi čerka „lj“ spremenjena v „j.“
- β) Odbija (vzlasti Slovenec) ločivni besedi zadnji zlog, ali zadnje dve čerki zavoljo blagoglasja, ali pa zato, da ni beseda predolga, na pr. „debekožniki (debelokožniki = taka jabelka, Koptar), grenkožen (grenkokožen, Lašč.), mertud, mertudnica (mertvoudnica), kurnos“ (po mislih Dobrowskyga namesti: „kurnos“, in to namesti: „kurnjenos“, adj. = naso mutilus.)
- γ) Odbijate se prilogu zadnje dve čerki (pri ženskem in srednjem spolu, pri moškem samo ena); potem se pa dela sostava iz priloga in imena (v serbskem), na priliko: „hristogranje (hristovo granje = nekaka zel, srb.), dubodolina**“) (duboka dolina = tiefthal, srb.), Jutrobog“ (jutrov bog); ali so pa še berže popačili pisarji to besedo, kakor tudi: „černobog, belobog“, namesti: „černi, beli bog“; — „bratučed“ (bratovo čedo = geschwisterkind, srb.) Serb rad jemlje steblo stare besede: „čedo, čado“ (kind), ter ga meče konec

*) „Vinograd“ je sicer stara, splošno rabljena beseda; pa vender ne vémo, je li prav zložena, kakor hoče imeti slovensčina? Berž ko ne so jo naredili pisarji. Enaka je: „vrto-grad“ (vert, strsl.) Pis.

***) Da to ni sostavljeno iz imen: „dub“ (hrast) in: „dolina“; da tedaj ne znači: „eichenthal“, uči uže samo to, ker v serbskih pripovedkah šaljivo stoji: „dubodolina“, namesti: „golida“ = melkgelte. Pis.